ΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Νίκος Καρούζος, «Ο ακέραιος κυρ Αλέξανδρος»

Θαμνώδη ρήματα και φύλλα καταπράσινα της γλώσσας.
Μεγάλος άνθρωπος κι ανέσπερος έλληνας που κράτησε
τον πόνο στο σωστό του το ύψος
αγνοώντας και δημοτικισμούς και
εξελικτισμούς και μόδες
αγνοώντας τα εκάστοτε μορμολύκεια
την ασίγαστη γενικότητα των πιθήκων
αγνοώντας τον αιώνα της καλπάζουσας
εξυπνάδας
ο ανοξείδωτος.
Ήδη τα θύματα της Προόδου που πρόωρα σκουριάζει
πάνε στην πατρίδα του τη Σκιάθο
κι αγοράζουν ελπίζοντας οικόπεδα
πάνε για λίγο αεράκι λίγη θάλασσα και φρέσκο
φεγγάρι.
Μα είν' αδύνατο να κοροϊδέψουμε τη
ρημαγμένη φύση
με ξιπόλητα Σαββατοκύριακα και με
τροχόσπιτα.
Ο ακέραιος κυρ Αλέξανδρος
εκείνος ο περιούσιος Παπαδιαμάντης
και το κεράκι μας ακόμη δεν το θέλει.

[Από τη συλλογή «Χορταριασμένα χάσματα», εκδ. Εγνατία, 1974. Περιλαμβάνεται και στη συγκεντρωτική έκδοση «Νίκος Καρούζος, Τα ποιήματα. Α΄ (1961-1978)», εκδ. Ίκαρος, 1993.]

Τ. Κ. Παπατσώνης, «Το μνήμα του Παπαδιαμάντη»

Σε ψηλό βράχο, που δεσπόζει
στη μοναξιά τριγύρω και στην ειρήνη
της Δυτικής Σκιάθος, που αφήνει
απ' το ένα μέρος το ευρύ πέλαγος να κρώζει

τη νύχτα, ενώ από τ’ άλλο οιμώζει

πλουσίων βουνών ο άνεμος,– αντί σε κλίνη,

έστω και καλογερικά στρωτή, το σώμα

παραδίνει

σε αγκαθόσπαρτο μνήμα, (μόλις που σώζει

ένα σταυρόν ώς σήμερα από ξύλο που ξεβάφει

και διαβιβρώσκεται) ο ακατανόητος

ιεροφάντης

και μυστικός, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης.

Τον ελεεινό σταυρό τούτος ο λόγος επιγράφει:

«Ο κάθε στοχασμός σου–ασμάτων άσμα·

στον κόσμο το δικό σου–κόσμος το κάθε πλάσμα».

(Από τον συγκεντρωτικό τόμο «Τ. Κ. Παπατσώνη, Εκλογή Α΄, Εκλογή Β΄», εκδ. Ίκαρος, 1988).

Ηλίας Γκρης, «Το ζεϊμπέκικο της Ευδοκίας»

Έπεφτε παγωμένο το χέρι της αιωνιότητας

πάνω στου Ψυρρή Σαββάτο βράδυ

όταν είδαμε από τύχη ένα διώροφο αιωνόβιο

και στο περβάζι του γραφή φθαρμένη

ΚΑΧΡΙΜΑΝΗΣ

ακούγονταν πενιές βαβούρα μέθης

αιχμάλωτα κορμιά που τρικύμιζαν πάθη

μπήκαμε κι αμέσως το μυαλό αποδήμησε

στο μονήρη γραφιά τον ταπεινό Σκιαθίτη

που τον έβλεπα σε μιαν άκρη χωμένο στο

παλτό του

να τσιμπολογά τ’ αχνιστό γκιουβέτσι του

στο πάθος στο κρασάκι του να κολυμπά ο νους

του

πέρασε ώρα και ο τζουράς με το μπουζούκι

άρχισαν τη ζεϊμπεκιά μου ζαλισμένος

σηκώθηκα βαριά να πατούν σαν να πετούν τα πόδια

κι έβλεπα κεφάλια μες στον κυκλώνα μου

ο κυρ Αλέξανδρος χτυπούσε θολωμένος

στα μεράκια του τα χέρια που ’τρεμαν

και μου κρατούσε ρυθμό στο ζεϊμπέκικο.

(Από τη συλλογή «Σαν άλλος Οιδίποδας», εκδ. Γκοβόστη, 2018)

Γιώργος Βέης, «Για ένα πιάτο χόρτα»

Γράφει από το πρωί

μεταφράζει

μετά γυρίζει πάλι στα δικά του

γέρνει πάνω στο χαρτί

όλος μια δύναμη αφανέρωτη

ξέρει ότι ο καλύτερος βιογράφος είναι

ο θάνατος

αλλά δεν υποχωρεί, ψέλνει ευωδία

άνω βυθός των ακαταλήπτων πραγμάτων

θα μπορούσε να γράφει όλη μέρα

στα όρη όμως, όχι εδώ

όπου τίποτα δεν είναι στη θέση του

καπηλείον ολίγον παράμερον

μισοσκότεινο τώρα κι είναι μόνος

να λυτρωθεί θέλει

από λογιών – των – λογιών τα κρούσματα

να μην ξεχάσει μόνο το παλτό του

και πουντιάσει πάλι όπως τις προάλλες

ακούει «κυρ Αλέξανδρε» και κάνει να γυρίσει

προς τη μεριά της πόρτας

αλλά έχει μπαρκάρει πια για τα σύννεφα

και μας θωρεί για λίγο από εκεί

που κουρνιάζουν οι αετοί.

(Από τη συλλογή «Για ένα πιάτο χόρτα», εκδ. ύψιλον, 2016. Περιλαμβάνεται και στη συγκεντρωτική έκδοση «Γιώργος Βέης, Ποιήματα 1974-2023», εκδ. ύψιλον, 2025.)

Δημήτρης Κοσμόπουλος, «Κρυπτόλεξο – 5»

Μετρώ τις μέρες μου τις τελευταίες

τις ψηλαφώ στου στήθους τα θυλάκια.

Επιταφίου μυρωμένα φυλλαράκια

δεκάρες και λεπτά, της βασιλείας

εικοσιπενταράκια.

Είπα, «να πάγω μια εις του Ζιμπλού»,

τις άλλες, προς το βράδυ, εν θορύβω

αλαλαγμού

όπου –μ’ ένα ρακί, μ’ ένα κρασί– λεμβούχοι

και ψαράδες.

Όμως ανέβηκε το κύμα κι οι σπιλιάδες

μου θόλωσαν τα μάτια και τον νου.

Έπεσα. Από τους Ταξιάρχες

πήρα την δύναμη –όχι αλλουνού–

που ’ναι του ευδίου κόλπου λιμενάρχες.

Δεν είναι σιδερόπορτα για να σκουριάσει

η αγάπη. Ένα σφάντζικο στιλπνό

μου δόθηκε με χάρη, στον καιρό του· δίχως

βιάση.

Πορθμείο και κόμιστρο για κόσμο τερπνό.

Ο κλήτωρ μαύρης Δημαρχίας, σ’ αυλές κι αλέες

τριγυρνώντας, καίγεται στο φως του το στερνό.

(Από τη συλλογή «Κρυπτόλεξο», εκδ. Δόμος, 2013)

Κυριακή Αν. Λυμπέρη, «Ανακεφαλαίωση»

του κυρ Αλέξανδρου

Η καμαρούλα μου στενή.

Τραπέζι και καρέκλα. Τα απαραίτητα.

Λίγο ψωμί, χυμός αμπέλου να ζεσταίνει τα οστά

και δες το ελάχιστο, όταν ευλογείται,

πώς καρπίζει!

Και έγραφα, έγραφα, έγραφα για δυο δραχμές

ώσπου να λιώσουν τα δάχτυλά μου

μα ήταν τα δικά μου δάχτυλα – ποιος ξέρει; –

ή ξένα;

Όμως τα βράδια, τι πλούσιος

όλος ο αόρατος θίασος να περνά

συντροφικές τις υποκλίσεις του να μου χαρίσει

βαρκάρηδες, ξωμάχοι κι ιερείς

γριές με τα κεφαλομάντηλα

πότε ευσεβείς, πότε δαιμόνιες

και Ακριβούλες άτυχες και φώκιες ομιλητικές

φτωχοί ποιμένες άγιοι και χώμα που

μοσχοβολά

και δροσερά κορίτσια με στέφανα χλωρά

από εκείνα που δεν πρόλαβα να φορέσω.

Χαριτωμένε κόσμε, λατρευτό νησί

τόσο πολύ σε έγραψα

και έγραψα κυρίως το μεγάλο τετράδιο

τον εαυτό μου.

Μην παραπονεθώ. Πολλές ζωές μου δόθηκαν

εδώ.

Όμως το φως με δυσκολεύει λίγο τώρα.

Προτού το όνειρο στο κύμα να πνιγεί

την χείραν του την αψαμένην θα αδράξω

αεροβάτης τ' ουρανού καθώς

με τις γραφές μου όλες μάταιες

λιγόλογος στο Λόγο ανεβαίνω.

(Από τη συλλογή «Τα καθημερινά βάραθρα», εκδ. Κοράλλι, 2023)

Ευτυχία-Αλεξάνδρα Λουκίδου, «Η αυτάρκεια του κυρ Αλέξανδρου»

Του αρκούν λίγα χιόνια

τουλίπες αργοκίνητες

βαμβακερής ανίας

όλα να τα αγνίσουν!

Του αρκεί ένας έρωτας

ονόματι μπαρμπα-Γιαννιός

μια καρδιά ρημαγμένη

κι ένα σπίτι ερείπιο

σε δρομάκι μακρόστενο

σοκάκι όμοιο μ' αυτόν

– το ζωντανό σοκάκι –

Του αρκούν κάποιες γραίες

βασανισμένες και άτυχες

με ήθος ανδρικόν

– εξηκονταετείς σχεδόν –

Χαδούλα, η λεγομένη Φράγκισσα

κι άλλη μια, η θεια-Σκεύω

βαρδιανός μες στα Σπόρκα

να ’ναι σιμά στον γιο της

στο Λοιμοκαθαρτήριο.

Και τέλος

του αρκεί ένας ύπνος αιώνιος

όπως αυτός μες στα ποιήματα

– ενίοτε κατοπτρικός

και πάντα λασπωμένος –

λες και στοιβάζεται αργά

πάνω στο χιόνι χιόνι

σινδόνα και σάβανο μαζί

για να παραδοθούν

αγιασμένες και λευκές

στη νέα μέρα οι ψυχές

στεφανωμένες οι άμοιρες

την πιο πικρή τους γνώση

πως βεβαιότητα καμιά

σκοπό δεν το ’χει να μας χαριστεί

ολισθηρότητα καμιά

σκοπό δεν το ’χει να μας παρακάμψει.

Ένας βάλτος πριν κι ένα έλος μετά

θα ’ναι όλη κι όλη η σκηνογραφία

· ένας θάνατος εκ γενετής

και ένα πένθος αέναο

κάτω απ’ τα μάτια του Κριτού

του Παλαιού των Ημερών

του Τρισαγίου.

(Από τη συλλογή «Αφόρετα θαύματα», εκδ. Κέδρος, 2017)

Αγγελική Πεχλιβάνη, «Όνειρο έβδομο –σκιαθίτικο–»

Είναι Χριστούγεννα και η θάλασσα από ψηλά
αφρός.
Αέρας δυνατός και χιόνι. Τα χέρια μου είναι
παγωμέ-
να αλλά δεν με νοιάζει, βλέπεις δεν σε αγγίζω
πια, εσύ
ασφαλής ζεσταίνεσαι στο χώμα ενώ η ανάσα
μου ατμί-
ζει τρενάκι παιδικό στην κρύα μέρα.
Ακούγονται ήχοι
μεταλλικοί από κάλαντα. Ακούγονται «Χρόνια
Πολλά»
σαν πρότερος αντίλαλος δάσους βαθιού και
σκοτεινού.
Στον δρόμο συναντώ τον κυρ-Αλέξανδρο. Του
νεύω. «Καλά Χριστούγεννα» του λέω, «υπό τη σκέπη
Του»
μου απαντά.
Βαδίζουμε μαζί. Μπαίνουμε στο
ίδιο σπίτι.
Θέρμη γλυκιά και ευωδιαστή μάς περιβάλλει.
Βγάζουμε
τις μπότες μας και πλησιάζουμε τις αδελφές
του που
είναι μαυροντυμένες. Μοσχοβολάει κανέλα και
μέλι.
Καθόμαστε στις δυο κουνιστές πολυθρόνες
δίπλα στο
αναμμένο τζάκι. Ζεστή ρακή και δίπλες μάς
κερνούν.
Ο κυρ-Αλέξανδρος αρχίζει να ιστορεί. Για τότε
που ή-
τανε βοσκός στα όρη, για τη μεγάλη δρυ που

δρόσιζε τα πύρινα εφηβικά του καλοκαίρια, για όλες
τις κλειδα-
ρότρυπες απ’ όπου κρυφοκοίταζε κορίτσια
αυτού του
κόσμου, για τα όμορφα στητά τους στήθη που
τον κρά-
τησαν ορθό στα χρόνια του άλλου κόσμου.
Είμαστε ζε-
στοί κι ευτυχισμένοι. Σιγά σιγά τα μάτια μας
δακρύζουν από τη θαλπωρή και κλείνουν.
Αποκοιμιόμαστε. Όταν
ξυπνάμε είμαστε πεθαμένοι. Κοκαλωμένοι
μπρος στο
σβησμένο τζάκι, ακούμε τον άγριο βοριά που,
οργώνων
τα κύματα τα πλήττοντα μανιωδώς
τους βράχους, βρυχά-
ται και σαρώνει τη μικρή μας πόλη, παίρνει τις
στέγες
των σπιτιών και τη δική Του σκέπη. Έτσι
ασκεπείς
κι ελεύθεροι ανεβαίνουμε στον ουρανό κι ο
γέροντας χαμογελά έχοντας μνήμες ακριβές από χείλη
σαν άνθη ανοιγμένα, χείλη αιμάσσοντα χαριεσσών
παρθένων που
απομυζούν το έγκαυλο μυαλό του.

(Από τη συλλογή «40 εμπύρετα όνειρα», εκδ. Κίχλη, 2024)

Σταμάτης Πολενάκης, «Αγρύπνια»

Μια χειμωνιάτικη νύχτα του έτους 1943,
ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης
περπάτησε για τελευταία φορά
στους έρημους δρόμους της Αθήνας.
Τον είδα πεντακάθαρα
μέσα από τον σπασμένο καθρέφτη της ποίησης

να βαδίζει αργά με τα μάτια μισόκλειστα.

Μερικές φορές σταματούσε ασθμαίνοντας

και βγάζοντας από την τσέπη του παλτού του

ένα μουχλιασμένο κομμάτι ψωμί,

το έβαζε στο στόμα του κι έτσι έπαιρνε δύναμη

να συνεχίσει τον δρόμο του.

Δεν καταλάβαινα πού πήγαινε ολομόναχος

μέσα σ' εκείνη την κατάμαυρη νύχτα

ώσπου τον είδα να στέκεται μπροστά

στα ερείπια του Άγιου Ελισσαίου.

Δεν ξέρω ποια ήταν εκείνη η προσευχή

που ψιθύρισε γονατισμένος

πάνω στα τσακισμένα σανίδια

και στα σάπια ξύλα που άλλοτε υπήρξαν

τα στασίδια του ιερού ναού.

Ίσως ο νους του να ταξίδευε πίσω

στη Χαρίκλεια και στις άλλες πάμπτωχες αδελφές του

όλες πεθαμένες από χρόνια ή

στη Λιαλιώ που όρθια πάνω

στη σκοτεινή βάρκα έκανε κάποτε πανί

το κατάλευκο φόρεμά της.

Αυτή ήταν η τελευταία φορά που τον είδα.

Δεν ξέρω αν θα επιστρέψει ποτέ.

Δεν ξέρω αν όλα όσα αφηγήθηκα

ανήκουν στην πραγματικότητα ή στο όνειρο.

Άγιε Ελισσαίε, στα φτωχικά σου χέρια ακουμπάμε τη θλίψη μας.

(Από τη συλλογή «Ένδοξη πέτρα», εκδ. Μικρή Άρκτος, 2014)

Χαράλαμπος Γιαννακόπουλος, «Χειρονομίες»

Όταν βρίσκομαι καμιά φορά στην εξοχή,

σε βουνό με μονοπάτια και ωραίες ρεματιές

και ήχους αξεχώριστους τον ένα από τον άλλο

(ζουζούνια και νερά, πουλιά και απαλό

αεράκι),

αν δω ψηλά σε μια κορυφή κάποιο ξωκλήσι,

που θα ’ναι του προφήτη Ηλία πιθανότατα,

μπαίνω και αναπνέω ώς μέσα μου βαθιά

την υγρασία και τη μυρωδιά της λιγοσύνης

κι ανάβω ένα λιγνό κερί ή ένα καντηλάκι –

δεν το κάνω για μένα ή για τον Προφήτη Ηλία·

για τον Παπαδιαμάντη το κάνω που τον αγαπώ και

ξέρω πόσο του άρεσαν τέτοιες χειρονομίες.

(Από τη συλλογή «Γράμματα σ’ έναν πολύ νέο ποιητή», εκδ. Πόλις, 2012)

Παύλος Νιρβάνας: Έτσι φωτογράφισε τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη στη Δεξαμενή

Γιάννης Τζανετάκης 19.12.2021 SCIPTRA MANENT

«Ένας από τους ωραιότερους τίτλους που αναγνωρίζω στη ζωή μου, είναι ότι παρέδωκα στους μεταγενέστερους τη μορφή του Παπαδιαμάντη» αφηγείται ο συγγραφέας Παύλος Νιρβάνας για τη φωτογραφία του μεγάλου Σκιαθίτη που του τράβηξε το 1906 –πριν από 115 χρόνια– στο καφενεδάκι της Δεξαμενής.

«Είχε πάρει μόνος του τη φυσική του στάση απάνω σε μια πρόστυχη καρέκλα, με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος, με το κεφάλι σκυφτό, με τα μάτια χαμηλωμένα, στάση βυζαντινού αγίου, σαν ξεσηκωμένη από κάποιο καπνισμένο παλιό τέμπλο ερημοκλησιού του νησιού του»

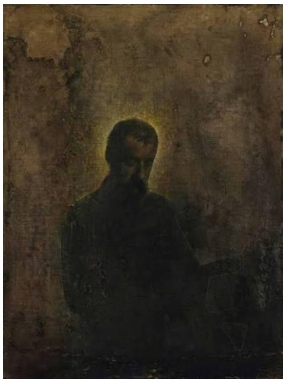
Ο καημένος ο Αλέξανδρος! Καινούργιες ανησυχίες θα είχε πάλι η ασκητική του ψυχή με τη συρροή τόσων ξένων και δικών μας μουσαφιρέων στο ταπεινό του σπιτάκι του ωραίου νησιού. Τον ετρόμαζε τόσο πολύ «η περιέργεια του Κοινού».

Είχα διηγηθεί άλλοτε την ανησυχία του αυτή, όταν πήγα, κλέφτικα, με χίλιες προφάσεις, να τον φωτογραφίσω απάνω στο καφενεδάκι της Δεξαμενής. Δεν υπήρχε ως τότε φωτογραφία του Παπαδιαμάντη. Και συλλογιζόμουν ότι απ᾽ τη μια μέρα στην άλλη μπορούσε να πεθάνει ο μεγάλος Σκιαθίτης, και μαζί του να σβύση για πάντα η οσία μορφή του. Και πότε αυτό; Σε μία εποχή που δεν υπάρχει ασημότητα που να μην έχει λάβει τις τιμές του φωτογραφικού φακού. Και πώς θα μπορούσε να δικαιολογηθεί μία τέτοια παράλειψη της γενεάς μας σ᾽ εκείνους που θα ῾ρθούν κατόπι μας να συνεχίσουν το θαυμασμό μας για τον απαράμιλλο λυρικό ψυχογράφο των καλών και των ταπεινών και τον αγνότατο ποιητή των νησιώτικων γιαλών; Αλλά ο αγνός αυτός χριστιανός, με την ψυχή του αναχωρητή, δεν εννοούσε, με κανένα τρόπο, να επιτρέψη στον εαυτό του μια τέτοια ειδωλολατρική ματαιότητα. «Ου ποιήσεις σεαυτώ είδωλον ουδέ παντός ομοίωμα» ήταν η άρνησή του και η απολογία του. Αποφάσισα όμως να πάρω την αμαρτία του στο λαιμό μου. Ο Θεός και η μακαρία ψυχή του ας μου συχωρέσουν το κρίμα μου. Ένας από τους ωραιότερους τίτλους που αναγνωρίζω στη ζωή μου, είναι ότι παρέδωκα στους μεταγενέστερους τη μορφή του Παπαδιαμάντη.

«Συλλογιζόμουν ότι απ᾽ τη μια μέρα στην άλλη μπορούσε να πεθάνει ο μεγάλος Σκιαθίτης, και μαζί του να σβύση για πάντα η οσία μορφή του».

Με τι δόλια και αμαρτωλά μέσα επραγματοποίησα τον άθλο μου αυτό, το διηγήθηκα, όπως είπα, αλλού. Εκείνο που μου θυμίζουν ζωηρότερα τώρα οι ευλαβητικές γιορτές της Σκιάθου, είναι η ανησυχία του τη στιγμή που τον αποτράβηξα ως την προσήλια γωνίτσα του μικρού καφενείου, για να ποζάρη μπροστά στον φακό μου. Να «ποζάρη» είναι ένας λεκτικός τρόπος. Είχε πάρει μόνος του τη φυσική του στάση απάνω σε μια πρόστυχη καρέκλα, με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος, με το κεφάλι σκυφτό, με τα μάτια χαμηλωμένα, στάση βυζαντινού αγίου, σαν ξεσηκωμένη από κάποιο καπνισμένο παλιό τέμπλο ερημοκλησιού του νησιού του. Αυτή δεν ήταν στάση για μία πεζή φωτογραφία. Ήταν μία καλλιτεχνική σύνθεση, και θα μπορούσε να είναι ένα έργο του Πανσελήνου ή του Θεοτοκοπούλου. Αμφιβάλλω αν φωτογραφικός φακός έλαβε ποτέ μια τέτοια ευτυχία.

Άποψη της πλατείας της Δεξαμενής τη δεκαετία του ’30.

Αλλά ο Αλέξανδρος ήταν βιαστικός να τελειώνουμε. Γιατί; Μου το ψιθύρισε, ανήσυχα στο αυτί, και ήταν η πρώτη φορά που τον είχα ακούσει – ούτε φαντάζομαι πως θα τον άκουσε ποτέ κανένας άλλος – να μιλεί γαλλικά:

– Nous excitons la curiosité du public.

Ακούσατε; Ερεθίζαμε την περιέργειά του… Κοινού! Ποιού Κοινού; Δεν ήταν εκεί κοντά μας παρά ένα κοιμισμένο γκαρσόνι του καφενείου, ένας γεροντάκος που λιαζότανε στην άλλη γωνία του μαγαζιού, και δυο λουστράκια που παίζανε παράμερα. Αυτό ήταν το Κοινό, που ανησυχούσε τον Παπαδιαμάντη η «περιέργειά» του. Κι᾽ αυτή ήταν η διαπόμπευσή του, που βιαζότανε να της δώση ένα τέλος. Η φιλία ενίκησε το ζορμπαλίκι… μου είπε – αντιγράφω τα ίδια του τα λόγια – στο τέλος του μαρτυρίου του.

Μήπως δεν ήταν, στ᾽ αλήθεια, μια πραγματική θυσία που είχε κάνει στη φιλία μου; Μια θυσία της αγιότητάς του στην ειδωλολατρική ματαιότητα των εγκοσμίων.

Και συλλογίζομαι τώρα τις εκατοντάδες των Γάλλων προσκυνητών της εταιρείας Μπυντέ, και των δικών μας του «Οδοιπορικού Συνδέσμου», που πέρασαν το κατώφλι του ταπεινού του ερημητηρίου, όπου πλανάται τώρα η σκιά του στα γνώριμα και αγαπητά της κατατόπια της ζωής του και της εργασίας του. Συλλογίζομαι την παράταξη των ναυτικών αγημάτων, που παρουσίασαν όπλα μπροστά στο μνημείο του. Συλλογίζομαι τις στολές, τα ξίφη, τις χρυσές επωμίδες που έλαμπαν κάτω από τον ήλιο του νησιού του, για τη δόξα του. Συλλογίζομαι τους λόγους των επισήμων, τους εθνικούς ύμνους, τα στεφάνια της δάφνης, τις πανηγυρικές κωδωνοκρουσίες, που έπλεξαν με ήχους και χρώματα το εγκώμιό του.

«Αμφιβάλλω αν φωτογραφικός φακός έλαβε ποτέ μια τέτοια ευτυχία».

Συλλογίζομαι όλα αυτό το δοξαστικό πανηγύρι, και η σκέψη μου πετάει στο «Κοινόν» του ερημικού καφενείου της Δεξαμενής – ένα γκαρσόνι, ένας γεροντάκος, δυο λουστράκια – που ανησυχούσε, τη μακρυνή εκείνη μέρα ο μακαρίτης μήπως «ερεθίση την περιέργειά των». Τι ανησυχία θα είχε νοιώσει τώρα, στα βάθη του ταπεινού τάφου όπου «αναπαύεται εν Χριστώ» ο χριστιανός ποιητής των ταπεινών, από το δοξαστικό αυτό θόρυβο; Και πόσο θα βιαζότανε πάλι να τελειώση; Αν σάλεψαν, από μυστικές αύρες, αυτή τη στιγμή, τα κυπαρίσσια του τάφου του, ένας στεναγμός θα βγήκε από το θρόισμά τους. Ένας ήχος, που θα ξαναψιθύριζε τα παλιά του εκείνα ανήσυχα και τόσο συμπαθητικά λόγια, σε μια γλώσσα που την εννοούσαν τώρα, γιατί ήταν δική τους, οι ευλαβητικοί προσκυνητές του της γαλλικής γης:

– Nous excitons la curiosité du public. //

Το κείμενο του Παύλου Νιρβάνα, που φιλοξενεί η στήλη, δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Νέα Εστία, τεύχος 163, 1933.

Ματθαίος Μουντές, «Η άκρα ταπείνωσις – ΙΥ»

Φωτογραφία.

Με το κεφάλι γερτό

τα χέρια σταυρωμένα

το σκούρο παλτό λιωμένο

κάθεσαι στην καρέκλα του καφενείου.

Σε βλέπουν τα σκυλιά της Δεξαμενής

και κουνούν φιλικά την ουρά τους

σε βλέπουν κι οι βάτραχοι

της ημιμάθειας

και κοάζουν και παταγούν

ταράζοντας τη γαλήνη σου.

Όμως εσύ Γέροντα

άρχοντας της πενίας, ιερουργός της

μακροθυμίας

με τη σιωπή σου τους αποστομώνεις

τροφοδοτώντας στους αιώνες

τον ιερό μύθο

στους αιγιαλούς της Ορθοδοξίας μας.

(Από τη συλλογή «Νηπιοβαπτισμός», ενότητα «Η άκρα ταπείνωσις», 1992.)

Θωμάς Κοροβίνης: «Η τελευταία νύχτα του κυρ-Αλέξανδρου»

«Χαιρετώ τον Αρχάγγελο πόχει καθίσει στο προσκέφαλό μου. Παραδίδομαι, Κύριε, τελευτώ». Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «ξαπλωμένος σ' ένα στρώμα παλιό, ριγμένο κατάχαμα», παραδίνει την ψυχή του, «κλείνοντας με το ίδιο του το χέρι τα μάτια του».

«Καληνύχτα. Όλα λευκά τα βλέπω απ' το παράθυρο, χιών βαρεία. Έρχονται πλέον τα λοίσθια! Είναι σκληρός, είναι ασήκωτος για μας ο ντουνιάς ετούτος».

[…] Ω, συγκλονίζομαι. Θωρώ εμπρός μια θαμπή μορφή. Α, τι γυρεύεις εδώ στου μαρτυρίου μου το κρεβάτι, μπρε Γιαννού; Δεν ομιλείς; Ήρθες, φαίνεται, για να με κρίνεις!

–Εσύ φταις, το κρίμα όλο δικό σου, Αλέξανδρε. –Είπα να το συλλογιστείς, Γιαννού, δεν είπα να το πράξεις.

–Δεν το ψήφισα. Σα να 'μουνα κουρντισμένη γι' αυτό. Όταν σε ζυγώνουν τόσα βάσανα! Γλίτωσαν τα καημένα τα θηλυκά, δε βαριέσαι. Ζωή με τόσους πόνους δε φελά. Είμαι πλασμένη εγώ να υπηρετώ «ανώτερα πράγματα». «Αλλά σας ερωτώ: έπρεπε πράγματι να γεννώνται τόσα κοράσια; Και αν γεννώνται, αξίζει τον κόπο ν' ανατρέφονται;»

–Απερίσκεπτος ήσουν, έπρεπε καλύτερα να τα ζυγίσεις τα πράγματα.

–Τι, δεν ήθελες; Α, μπα. Δεν σε πιστεύω. Ανταριάστηκα. Εσύ με έσπρωξες, εσύ μου πήρες τα μυαλά. Το χέρι σου ήταν που κρατούσε το χέρι μου, ανάθεμα, στην κούνια εκεί, στη στέρνα, στο πηγάδι. Αν προλάβαινα, θα έκανα κι άλλα τέτοια, πολλά, πολλά.

–Φύγε, Γιαννού, μη με διώκεις. Σε πήρα στο λαιμό μου, ο τάλας εγώ, σ' έκανα Φόνισσα Φραγκογιαννού κι έτσι θα μείνεις στον αιώνα τον άπαντα, καμένη εσύ, Χαδούλα. Φύγε, φύγε, να λυτρωθώ, ψυχή παραδίνω. Και μη μιλείς, μη βάζεις μαναφούκια και στις άλλες, και σηκωθεί στο πόδι να με κυνηγά καμιά, φερ' ειπείν, Στρίγκλα μάνα.

«Το πεζογράφημα του Θωμά Κοροβίνη»–διαβάζουμε στο οπισθόφυλλο του βιβλίου– «παρακολουθεί όλη τη δοκιμασία του χαροπατημένου και κορυφώνεται δυο νύχτες μετά για να καταλήξει στο ‘’θαύμα’’ τού τέλους αυτού του ανεπανάληπτου θνητού».

Χάνω τη λαλιά μου, σβήνει η ανάσα μου. Αγγελοκρούομαι. Η Κυρατσούλα μου αγγίζει το μέτωπο, το σφουγγά μαλακά μ’ ένα λευκό πεσκίρι. Έπειτα γονατίζει εμπρός μου, προσεύχεται. Κλαίει σιωπηλά. Μη λυπάσαι καθόλου, κόρη μου! Αυτά είναι τα χαΐρια του ανθρώπου. Αφήστε με, ψελλίζω, να αναπαυτώ, και μου φεύγει ένα δάκρυ. Θέλω να μείνω μοναχός μου απόψε. Είναι δύο της νυκτός, λέει η Χαρίκλεια. Μ’ ατενίζουν και οι τέσσερις κι αποχωρούν. Καληνύχτα. Όλα λευκά τα βλέπω απ’ το παράθυρο, χιών βαρεία. Έρχονται πλέον τα λοίσθια! Είναι σκληρός, είναι ασήκωτος για μας ο ντουνιάς ετούτος. Κι εμείς «άχθος αρούρης».

«Ασκ ολσούν τσιβιρινέ. Χαρά σ’ εκείνον που ξέρει να γυρίζει τον κόσμο αυτόν».

Χαιρετώ τον Αρχάγγελο πόχει καθίσει στο προσκέφαλό μου. Παραδίδομαι, Κύριε, τελευτώ. Φέρνω τη δεξιά μου και σφαλνώ τα καπάκια των ομματιών μου, τις εκούρασα τις ομογάλακτες, μην τις βάνω και την υστερνή μου στιγμή, τις βαριόμοιρες, και σε άλλον, περιττόν, έτι κόπον. //

Απόσπασμα (το καταληκτήριο του πεζογραφήματος) από το βιβλίο του Θωμά Κοροβίνη «Το αγγελόκρουσμα – Η τελευταία νύχτα του κυρ-Αλέξανδρου», εκδ. Άγρα, 2012.

